

Žemaičių vyskupai, valdę ir Vilniaus vyskupiją

Kazimieras PRUŠINSKAS

1417–1926 m. veikusios Žemaičių vyskupijos vyskupai buvo šios vyskupijos valdytojai. Pagal rangą Žemaičių vyskupijos vyskupas buvo Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės antrasis senatorius. Ilgą laiką Žemaičių vyskupais dažniausiai buvo renkami Vilniaus kapitulos prelatai.

Nuo 1621 m. vyskupai turėjo sufraganus (iš pradžių vieną, vėliau du, nuo 1847 m. – tris).

Nuo 1638 m. Žemaičių vyskupijos vyskupai buvo kartu ir Kuršo vyskupijos administratoriai.

Keletas Žemaičių vyskupų yra buvę ir Vilniaus vyskupai. Šiame tekste pateikiame svarbiausius duomenis apie juos.

Motiejus Trakiškis

Motiejus Trakiškis (apie 1370–1453) – Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės (LDK) bažnyčios ir valstybės veikėjas, pirmasis Žemaičių vyskupas nuo 1417 m. spalio 24 iki 1422 m. gegužės 4 d.

Gimė apie 1370 m. Vilniuje. Pasak Dlugošo, jis galėjo būti Lietuvoje gimęs Livonijos vokiečių.

Studijavo Sienoje, Prahoje, 1404 m. įgijo bakalaurą, 1408 m. – laisvųjų menų magistro laipsnį.

1397 m. tapo Vilniaus kapitulos kanauninku.

1417 m. Trakuose jį Žemaičių vyskupu konsekraavo, Žemaičių vyskupijos ordinaru paskyrė Konstanco susirinkimo 1415 m. deleguoti vyskupai.

Yra išlikę žinių, kad šis vyskupas dažnai lankydavosi Luokėje – ten saugojo senovėje pagonių šventykla buvusį Šatrijos kalną, kad čia vėl nepradėtų rinktis senojo tikėjimo išpažinėjai. Luokėje jis esą praleidęs ir 1418 m. sukilimą. Nepaisant to, kad sukilėliai nepritarė krikščionybei, vyskupo jie nelietė, nes šis buvęs humaniškas, išmintingas ir mokėjęs sutarti su žmonėmis.

1420-aisiais Žemaičių vyskupijoje jau stovėjo 9

Vilniaus ir Žemaičių vyskupas Motiejus Trakiškis (1370–1453). XVII a. Dailininkas nežinomas. Lietuvos nacionalinis dailės muziejus

katalikų bažnyčios, kunigai žmones mokė ne tik bažnyčiose, bet ir kaimuose, kur bažnyčių nebuvo.

Motiejus Trakiškis visą laiką garsėjo kaip Vytauto Didžiojo politikos šalininkas, jo rėmėjas, lydėdavo jį kelionėse, net prirengė jį prie mirties, todėl Vytauto Didžiojo rūpesčiu Motiejus Trakiškis 1422 m. buvo paskirtas Vilniaus vyskupu ir perkeltas į Vilnių. Nuo tada dalis Žemaičių vyskupų, kiek padirbėję Žemaitijoje, taip pat būdavo paskiriami eiti Vilniaus vyskupų pareigas. 1453 m. Motiejus Trakiškis tapo ir Lucko vyskupu. 1423 m. rugpjūčio 6 d. Motiejų Trakiškį Žemaičių vyskupo pareigose pakeitė Mikalojus I (Trakiškis).

Daugiausiai faktų apie Motiejų Trakiškį yra išlikę iš to laikotarpio, kai jis valdė Vilniaus vyskupiją. Kaip ir kiti Vilniaus vyskupai jis buvo Ponų Tarybos narys. Žinoma, kad rūpinosi, jog šventinami kunigai mokėtų lietuviškai. Organizavo Vilniaus kapitulos nuostatų parengimą. Tuo laikotarpiu iš kapitulos narių buvo sudaryta konsistorija, 1435 m. įsteigta arkidiakono prelatūra, kovai suhusitais

Vilniaus ir Žemaičių vyskupas Mikalojus Pacas (1570–1624). XVII a. Dailininkas nežinomas. Kauno arkivyskupijos muziejus

įkurta inkvizicinė institucija. Nepripažino 1439 m. Florencijos bažnytinės unijos, stačiatikių metropolitą Izidoriaus ir prisidėjo prie Florencijos unijos sužlugdymo Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje. 1447 m. vadovavo delegacijai derybose su Livonijos ordinu dėl Lietuvos–Livonijos sienos.

Motiejus Trakiškis mirė 1453 m.

Naudota literatūra:

1. „Motiejus Trakiškis“, *Visuotinė lietuvių enciklopedija*, t. 15, Vilnius, 2009, p. 521.
2. Bronius Kviklys, *Lietuvos bažnyčios / Churches of Lithuania. Telšių vyskupija*, kn. 1, Čikaga, Illinojus, 1980, p. 13, 15.

Jurgis Vilnietis (iš Vilniaus „de Dworzyszczy“)

Nuo 1453 m. gruodžio 19 iki 1464 m. vasario 25 dienos Žemaičių vyskupiją valdė vyskupas Jurgis Vilnietis (jis Žemaičių vyskupu buvo patvirtintas

po Baltramiejaus Pultuskiečio, vyskupiją valdžiusio 1439–1453 metais. 1464 m. karalius Kazimieras Jurgis Vilnietį nominavo Vilniaus vyskupu, tačiau J. Vilnietis Vilniaus vyskupijos nevaldė, nes jis, po paskyrimo keliaudamas į Vilnių, 1464 m. vasario 25 d. mirė. Po J. Vilniečio Žemaičių vyskupu buvo Motiejus Topolietis, Žemaičių vyskupiją valdęs nuo 1464 m. rugpjūčio 8 iki 1470 m. balandžio 24 dienos.

Mikalojus Pacas

Mikalojus Steponas Pacas (1570–1624) – LDK valstybės ir Lietuvos katalikų bažnyčios veikėjas, Lietuvos magnatų Pacų giminės atstovas, herbo „Gozdava“ savininkas, Žemaičių vyskupas (1610–1618), Žemaičių vyskupiją valdęs po Žemaičių vyskupo Merklio Giedraičio (1536–1609) mirties, Vilniaus kanauninkas (1596 m.), Vilniaus vyskupas sufraganas (nuo 1602 m.).¹

Gimė 1570 m., mirė 1624 m. rugsėjo 6 d. Padujoje. Jis buvo Vilniaus kašteliono Povilo Paco (apie 1530–1595) ir Rainos Valavičiūtės sūnus. Mikalojaus brolis – Trakų vaivada Petras Pacas (mirė 1642 m.).

Mokėsi Vilniaus jėzuitų kolegijoje, Krokuvos universitete. 1596 m. priimtas į Vilniaus kapitulą kanauninku. 1602 m. paskirtas tituluotu vyskupu sufraganu (vyskupo pagalbininku). Po vyskupo Merklio Giedraičio mirties karalius Žygimantas Vaza M. Pacą nominavo Žemaičių vyskupu. Popiežius Paulius V 1610 m. kovo 29 d. šią nominaciją patvirtino. M. Pacas buvo silpnos sveikatos, menko sudėjimo, kuprotas. Žemaičių vyskupiją valdė iki 1618 m. lapkričio 26 d., kai pablogėjus sveikatai šių pareigų atsisakė ir pavedė vyskupiją valdyti kunigui Merkeiliui Geišai. Tada M. Pacas išvyko į Italiją gydytis.

1622 m. jis jėzuitams užrašė Milžuvėnų, Getautiškių, Žirmėnų dvarus, kad iš jų pajamų Varniuose būtų pastatyti erdvūs kunigų seminarijos rūmai.

Žemaitijoje garsėjo kaip M. Giedraičio darbų tęsėjas, geras pamokslininkas, jėzuitų globėjas, pastoracinio darbo rėmėjas. Jis mokėjo lietuviškai, rūpinosi kad kunigai bažnyčioje su tikinčiaisiais bendrautų lietuvių kalba. Jam prioritetas buvo ir naujų bažnyčių statyba (jo valdymo laikotarpiu buvo pastatytos bažnyčios Tryškiuose, Čekiškėje,

(Nukelta į 20 p.)

¹ Vyskupas sufraganas yra vyskupas, pavaldus aukštesniam vyskupui, ordinaro padėjėjas, neturintis savo vyskupijos.

Žemaičių vyskupas ir Vilniaus vyskupas sufraganas Abraomas Vaina (1569–1649). XIX a. vid. Nežinomas dailininkas. Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus

Grinkiškyje, Tveruose, užbaigta statyti Pašvitinio bažnyčia, iš protestantų atimta Kelmės bažnyčia.

Jis, didikų remiamas, 1616 m. Kražiuose įkurdino jėzuitus, kurie įkūrė Kražių kolegiją, greitai tapusią svarbiu Žemaitijos švietimo centru.

Kauno apskrities viešosios bibliotekos interneto svetainėje rašoma, kad „Jau 1596 m., dar būdamas Vilniaus kapitulos kanauninku, M. Pacas turėjo nemažą biblioteką. Tais metais kapitula skyrė jam vieną savo namų, kuriame iki 1610 m. buvo laikoma ir jo biblioteka. Kai buvo paskirtas Žemaičių vyskupu, M. Pacas atsisakė namo Vilniuje ir persikėlė į Varnius, o biblioteką padovanojo Žemaičių vyskupijai. Mažesniąją bibliotekos dalį su M. Daukšos versta „Postylla Lithuanica“ paliko Pašvitinio bažnyčiai, o likusias 238 knygas – Kražių jėzuitams. [...]“.

M. Pacas mirė 1624 m. Padujoje (Italija). Jį Žemaičių vyskupo pareigose pakeitė Stanislovas Kiška, Žemaičių vyskupiją valdęs nuo 1618 m. lapkričio 26 iki 1626 m. vasario 13 dienos.

Naudota literatūra:

1. „Mikalojaus Paco knygų rinkinio įdomybės“,

Kauno apskrities viešoji biblioteka: <https://knyga.kvb.lt/lt/fondai-paveldas/zymiu-zmoniu-knygu-rinkiniai/mikalojaus-paco>.

2. „Mikalojus Pacas“, *Vikipedija. Laisvoji enciklopedija*, https://lt.wikipedia.org/wiki/Mikalojus_Pacas.

Abraomas Vaina (Voina, Vainius)

Abraomas Vaina (1569–1649) – LDK valstybės ir Romos katalikų veikėjas, Žemaičių vyskupas, Vilniaus vyskupas sufraganas.

Jis gimė 1569 metais. Tėvas – Simonas Vaina. Dėdė buvo vyskupas, nuo mažens protegavo Abraomą, tad šis turėdamas dar tik mažuosius šventimus, 1599 m. buvo priimtas kanauninku į Vilniaus kapitulą, tais pačiais metais iššventintas į kunigus ir pasiūstas studijuoti į Romą. Nepaisant to, kad ten mokslo laipsnio neįgijo, buvo išsilavinęs, labai gerai išmanė teisę. 1611 m. tapo Vilniaus vyskupu sufraganu. Yra buvęs ir Metono tituliniu vyskupu. Žemaičių vyskupiją valdė nuo 1626 m. liepos 20 iki 1631 m. kovo 24 dienos. Iš pradžių (apie pusmetį) tai darė nuotoliniu būdu. Į Žemaitiją nuvyko tik 1627 m. pavasarį. A. Vaina Žemaičių vyskupu buvo po Stanislovo Kiškos (1584–1626), kuris Žemaičių vyskupiją valdė nuo 1618 m. lapkričio 26 iki 1626 m. vasario 13-osios.

Mirus Vilniaus vyskupui Eustachijui Valavičiui, A. Vaina panorė tapti Vilniaus vyskupu ir 1630m. buvo paskirtas į šias pareigas. Po jo nuo 1631 m. birželio 11 iki 1633 m. sausio 28 d. Žemaičių vyskupiją valdė Merkėlis Geišas (apie 1570–1633).

A. Vaina, būdamas Vilniaus vyskupu, Žemaičiui vyskupui atsiuntė 3 tūkst. auksinų. Už juos Varniuose buvo pastatyta mūrinė bažnyčia.

Abraomas Vaina mirė 1649 m. balandžio 14 d.

Naudota literatūra:

1. „Abraomas Vaina“, *Vikipedija. Laisvoji enciklopedija*: https://lt.wikipedia.org/wiki/Abraomas_Vaina.

Jurgis Tiškevičius

Jurgis Tiškevičius (1596–1656) – Abiejų Tautų Respublikos valstybės veikėjas, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės bajoras, didikas, Lelijos herbo grafas, Žemaičių vyskupas, Žemaitiją valdęs nuo 1633m. gruodžio 19 iki 1649 m. gruodžio 9 dienos.

Jis gimė 1596 m. Vištytyje (Baltarusija), buvo

Lietuvos didikų Tiškevičių giminės Logoisko šakos atstovas. Jo tėvas – Jonas Eustachijus Tiškevičius Logoiskis, motina – kunigaikštystė Sofija Vyšnioveckė, broliai – Kristupas Tiškevičius, Antanas Jonas Tiškevičius, Kazimieras Tiškevičius II, Felicijonas Tiškevičius.

Mokėsi jėzuitų kolegijose Vilniuje, Liubline, Poznanėje, Krokuvos akademijoje.

1622 m. įšventintas į kunigus. Dirbo Krokuvos vyskupo raštiniėje, vėliau pakeltas Krokuvos katedros kanauninku ir paskirtas Kozięglavkų parapijos klebonu, 1627 m. gegužės 17 d. – Metonės vyskupu ir Vilniaus vyskupu sufraganu. Jo rūpesčiu Vilniuje buvo pastatyta vargšų ligoninė.

1633 m. gruodžio 19 d. paskirtas Žemaičių vyskupu. Eidamas šias pareigas per du pirmuosius metus aplankė visas vyskupijos parapijas. Pastebėjęs, kad kai kur trūksta bažnyčių, paskatino didikus statyti naujas. Tada buvo pastatyta ir beneficija ap rūpinta Kartenos bažnyčia, užrašytos žemės Skirsnemunės bažnyčia, vyskupas suteikė jai parapijos teises, pradėta statyti Nemakščių bažnyčia, J. Lackis užrašė donaciją Vieksnių bažnyčia, vyskupas savo lėšomis pastatė bažnyčias Surviliškyje, Kuliuose, Laukžemėje, Pušalote, koplyčias Pikeliuose, Židikuose, Sudarge.

J. Tiškevičiui valdant Žemaičių vyskupija buvo suskirstyta į 6 dekanatus, kunigų seminarija išplėsta. Jis skatino kunigus steigti prie parapijų pradžios mokyklas. Daugumoje Žemaičių vyskupijos valdų jis valstiečius pervedė nuo duokles į činčą – mokesť už žemę pinigais. Pasirūpino, kad karalius Vladislovas Vaza 1635 m. Žemaitijos vyskupijos sostinei Varniams suteiktų Magdeburgo teises.

1636 m. sausio 13–15 d., 1639 m. sausio 16–18 d., 1643 m. rugsėjo 20–22 d. ir 1647 m. liepos 14–16 d. Žemaitijoje vyko jo sušaukti vyskupijos sinodai (kunigų suvažiavimai), kuriuose buvo nutarta geriau ruošti kunigus, sakyti gražesnius pamokslus, nemokamai laidoti neturtinguosius, steigti artojų globėjo šv. Izidoriaus brolijas. 1638 m. kaip Abiejų Tautų Respublikos karaliaus Vladislovo Vazos pasiuntinys lankėsi Romoje pas popiežių Urboną VIII, o 1645 m. karaliaus nurodymu pirmininkavo katalikų ir protestantų suvažiavimui Torunėje, kur buvo siekiama suvienyti katalikus ir protestantus.

1637 m. Gardų miestelyje sumanė pastatyti Kryžiaus kelio koplyčias. Per porą metų jo lėšomis

Vilniaus ir Žemaičių vyskupas Jurgis Tiškevičius (1596–1656). Sukurta apie 1760–1764. Dailininkas nežinomas. Varšuvos nacionalinis muziejus

Gardų kalvose iškilo 19 koplyčių su paveikslais. 1639 m. pats vyskupas su gausia kunigų palyda ir didele tikinčiųjų minia pirmą kartą apėjo Kryžiaus kelio stotis, barstydamas tarp koplyčių esančius takus iš Jeruzalės Kalvarijų parvežta žeme. Jo rūpesčiu nuo to laiko oficialiai (Seimui priėmus nutarimą) Gardus pradėta vadinti Žemaičių Kalvarija. Ją iki šiol lanko gausūs maldininkų būriai. Rūpintis naująja šventove vyskupas pavedė vienuoliams dominikonams, kuriuos jis 1637 m. pakvietė į Gardus ir pasirūpino, kad būtų parašytos žmonėms suprantamos giesmės bei maldos, skaitomos einant kryžiaus kelius.

1639 m. buvo nuvykęs į Romą Ad Limina Apostolorum vizitui. Popiežius Urbonas VIII pakėlė jį popiežiaus rūmų prelatu. 1641 m. J. Tiškevičius buvo paskirtas Kuršo vyskupijos administra-

(Nukelta į 22 p.)

Vilniaus ir Žemaičių vyskupas Aleksandras Kazimieras Sapiega (1624–1671). XVII a. Dailininkas nežinomas. Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai

toriumi. 1642 m. Raseiniuose ir 1643 m. Virbalyje įkūrė Dominikonų vienuolynus bei pirmąjį Lietuvoje moterų (benediktinių) vienuolyną Kražiuose, o Krakėse 1645 m. pastatė vienuolyną ir bažnyčią vienuolėms kotrynietėms ir šiam vienuolynui užrašė žemės. Jis pakvietė į Žemaitiją karmelitus ir juos įkurdino Kudirkos Naumiestyje bei Linkuvoje. Jo rūpesčiu buvo rekonstruoti, padidinti Žemaičių kunigų seminarijos rūmai. Vyskupas skatino prie parapijų steigti pradžios mokyklas. Pats įsteigė kelias bažnytines brolijas: Krakėse – Krikščioniškojo mokslo, Skuode – Šv. Izidoriaus Artojo.

J. Tiškevičiaus valdymo laikotarpiu Žemaitijos vyskupijos kurijoje buvo atlikta nemažai pakeitimų: įsteigta kanclerio pareigybė, kapitulos prepozito ir dekanato prelatūros, įkurtas vyskupijos archyvas.

Jis vyskupiją suskirstė į 6 dekanatus: Krakių, Rietavo, Jonišio, Skuodo, Šeduvos ir Virbalio.

Karaliaus pavedimu J. Tiškevičius pirmininkavo protestantus su katalikais siekiam suvienyti Torunėje vykusiame katalikų ir protestantų suvažiavimui.

1649–1656 m. J. Tiškevičius buvo Vilniaus vyskupas. Prasidėjus karui su Rusija dėl Livonijos ordi-

no žemių, 1655 m. vyko pas Švedijos karalių Karolį X Gustavą prašyti karinės pagalbos prieš Rusijos kariuomenę. Dalyvavo Kėdainių unijos sudarymo pirmajame etape. Rusijos kariuomenei įsiveržus į Vilnių buvo priverstas pasitraukti į Prūsiją. Į Lietuvą daugiau nesugrįžo.

J. Tiškevičius mirė 1656 m. sausio 17 d. Domnau (prie Karaliaučiaus) ir buvo palaidotas Domnau liuteronų bažnyčios rūsyje. 1762 m. sausio 3 d. vyskupo palaikai buvo parvežti į Žemaičių Kalvariją ir perlaidoti bažnyčios presbiterijos pogrindyje.

Po J. Tiškevičiaus Žemaičių vyskupiją nuo 1649 m. liepos 9 iki 1659 m. vasario 5 dienos valdė Petras Parčevskis (1590–1659).

Naudota literatūra:

1. Henrikas Valeika, „Jurgis Tiškevičius“, *Visuotinė lietuvių enciklopedija*: <https://www.vle.lt/Straipsnis/jurgis-tiskevicius/>.

Aleksandras Kazimieras Sapiega

Aleksandras Kazimieras Sapiega (1624–1671) – LDK valstybės ir Romos katalikų bažnyčios veikėjas, karaliaus sekretorius (nuo 1647 m.), Vilniaus (1649 m.) ir Varšuvos kanauninkas (1651 m.), Vilniaus vyskupas sufraganas ir tituluotas Metonio vyskupas (nuo 1655 m.), Lietuvos didysis dvasinis referentas (1657–1659 m.), Žemaičių (1659–1667 m.) ir Vilniaus vyskupas (1667–1671 m.).

Gimė 1624 m. gegužės 13 d. Voluinėje. Jis buvo Lietuvos magnatų Sapiegų giminės Kodenio linijos atstovas, herbo *Lis* savininkas, Vladimiro-Voluinės pakamario Frederiko Sapiegos (mirė 1626 m.) ir Evos Skaževskos (mirė iki 1642 m.) trečiasis sūnus, broliai – Lietuvos lauko raštininkas Jonas Frederikas, Lietuvos didysis raikytojas Kristupas Pranciškus, Lietuvos didysis stovyklininkas Tomas Kazimieras.

Mokėsi jėzuitų kolegiume Liubline, Vilniaus jėzuitų akademijoje, Bartolomejaus Novodvorskio vardo kolegiume Krokuvoje. 1638 m. pradėjo studijuoti teologiją ir filosofiją Krokuvos universitete. 1647 m. jam suteikta Lietuvos didžiojo sekretoriaus pareigybė. Bažnytinę teisę studijavo Padujoje (1647), Bolonijoje (1648), Romoje (1649) ir Paryžiuje.

Grįžęs į Lietuvą Aleksandras Sapiega 1650 m. gegužės 14 d. tapo Vilniaus kapitulos prorektoriumi, tų pačių metų gegužės 14 d. buvo paskirtas

Vilniaus kapitulos prelatu prepozitu, gavo valdyti Nemunaičių ir Nemenčinės parapijas, o liepos 17 d. įšventintas į dvasininkus. Savo parapijoje jis laikė lietuvių kalbą mokančius vikarus. 1650 m. spalio mėnesį tapo vyskupų teismo nariu, 1655 m. buvo paskirtas titulinis Metonės vyskupu ir Vilniaus vyskupu sufraganu. 1657 m. įšventintas į vyskupus ir paskirtas Lietuvos didžiuoju dvasiniu referentu, konsekruotas vyskupu. 1659 m. balandžio 4 d. tapo Žemaitijos vyskupu – į šias pareigas jį paskyrė popiežius Aleksandras V.

A. Sapiega Žemaitijos vyskupiją valdė po Petro Parčevskio (1590–1659), Žemaičių vyskupu buvusio nuo 1649 m. liepos 9 iki 1659 m. vasario 5 dienos.

Į Varnius A. K. Sapiega atvyko tik 1661 m., nes, jį paskyrus vyskupu, Žemaitijoje siautė maras ir švedai.

A. K. Sapiega rėmė bažnyčių statybą, rūpinosi parapijų ir vienuolijų kūrimu. Jo valdymo laikotarpiu Laižuvoje (Mažeikių raj.) buvo pastatyta bažnyčia ir 1661 m. įkurta parapija, Smilgių parapijai (Kučiai) išrūpinta beneficija, Kelmėje pastatyta nauja bažnyčia.

A. K. Sapiega išgarsėjo ir tuo, kad 1659 m. vasarą, būdamas karaliaus Jono II Kazimiero Vazos pasiuntiniu, nuramino maištą Lietuvos armijoje.

1662 m. seime buvo karinės-iždo komisijos narys, bandė sutaisyti Lietuvos didįjį etmoną Povilą Joną Sapiegą ir Lietuvos lauko etmoną Vincentą Korviną Gosivskį.

1666 m., po brolio Kristupo Pranciškaus Sapiegos mirties, gavo jo dragūnų vėliavą Lietuvos armijoje.

1667 m. buvo išvykęs į Varšuvą. Ten jį pasiekė žinia, kad mirė Vilniaus vyskupas. Karalius, sužinojęs, kad A. K. Sapiega nori valdyti Vilniaus vyskupiją, jį šioms pareigoms nominavo, o popiežius Klemensas IX šį paskyrimą patvirtino. Vilniaus vyskupu A. K. Sapiega tapo 1667 m. liepos 18 dieną. Tada jis iš Varšuvos išvyko tiesiai į Vilnių (į Žemaitiją nebesugrįžo).

1668 m., Lenkijos karaliui Jonui II Kazimierui Vazai atsižadėjus sosto, A. K. Sapiega palaikė Pfalco kurfiursto Filipo Vilhelmo Noirburgo kandidatūrą.

A. K. Sapiegą Žemaičių vyskupo pareigose pakeitė Kazimieras Pacas (?–1695), vyskupiją valdęs 28 metus (1667 m. spalio 3 d. – 1695 m.).

A. K. Sapiega mirė 1671 m. gegužės 22 d. Vilniuje. Jį palaidojo Vilniaus katedroje.

Žemaičių vyskupo Jono Jeronimo Krišpino-Kiršenšteino (apie 1654–1708) herbas

Naudota literatūra:

1. „Aleksandras Sapiega“, *Visuotinė lietuvių enciklopedija*: <https://www.vle.lt/Straipsnis/aleksandras-sapiega/>.
2. Bronius Kviklys, *Lietuvos bažnyčios / Churches of Lithuania. Telšių vyskupija*, kn. 1, Čikaga, Iliojus, 1980, p. 27–28.

Jonas Jeronimas Krišpinas-Kiršenšteinas

Jonas Jeronimas Krišpinas-Kiršenšteinas (apie 1654–1708) – Vilniaus vyskupas sufraganas, Žemaičių vyskupas, Žemaičių vyskupiją valdęs nuo 1695 m. rugsėjo 19 iki 1708 m. liepos 4 dienos.

Gimė apie 1654 m. Žemaitijoje. Į kunigus įšventinta 1678 m., o po dviejų metų (1680-aisiais) tapo apaštališkuoju protonotarų ir Vilniaus katedros kapitulos nariu, 1685 m. – Vilniaus katedros prelatu, 1687 m. – LDK referendoriumi. Vėliau buvo Vilniaus katedros kapitulos arkidiakonas. 1694 m. paskirtas titulinis Salonitanos vyskupu ir Vilniaus vyskupu sufraganu. 1695 m. įšventintas Žemaičių vyskupu. Rezidavo Varniuose. Kėdainiuose įkurdino karmelitus. Jo valdymo laikotarpiu pastatytos Šateikių, Ylakių ir Eržvilko bažnyčios.

Buvo Augusto II priešininkas. Švedams užėmus Žemaitiją rūpinosi, kad kareiviai nenaikintų bažnyčių ir neplėštų gyventojų.

J. J. Krišpinas-Kiršenšteinas mirė 1708 m. liepos 14 d. Kiduliuose, palaidotas Varnių Šv. apaštalų

(Nukelta į 24 p.)

Bajorų Zgierskių herbas Dąbrowa

Petro ir Pauliaus katedros kriptoje.

Po J. J. Krišpino-Kiršenšteino Žemaičių vyskupiją apie tris metus valdė Jonas Mikalojus Zgierskis (1653–1713), Žemaičių vyskupo pareigas ėjęs 1710 m. liepos 21 d. – 1713 m. gruodžio 6 d.

Naudota literatūra:

1. „Jonas Jeronimas Krišpinas-Kiršenšteinas“, *Visuotinė lietuvių enciklopedija*: <https://www.vle.lt/straipsnis/jonas-jeronimas-krispinas-kirsensteinas/>.

Jonas Mikalojus Zgierskis

Jonas Mikalojus Zgierskis (1653–1713) – LDK, Romos katalikų bažnyčios veikėjas, nuo 1696 m. – Vilniaus vyskupas sufraganas, nuo 1706 m. – Smolensko vyskupas. Žemaičių vyskupiją valdė nuo 1710 m. liepos 21 iki 1713 m. gruodžio 6 dienos.

Gimė 1653 m. gegužės mėnesį bajorų Zgierskių giminėje. Žinoma, kad jis vykstant 1697–1702 m. feodaliniam karui bandė sutaisyti konfliktuojančias šalis.

J. M. Zgierskis mirė 1713 m. gruodžio 6 dieną. Jį Žemaičių vyskupo pareigose pakeitė Povilas Pranciškus Sapiega, O. Cist, vyskupiją valdęs 1715 m. sausio 21 – 1715 m. spalio 15 dienomis.

Naudota literatūra:

1. „Jonas Mikalojus Zgierskis“, *Vikipedija. Lais-*

Vilnius vyskupijos dalies vyskupas sufraganas, Žemaičių, Livonijos, Piltenės vyskupas Steponas Jonas Giedraitis (1750–1802). Portretas sukurtas iki 1795 metų. Dailininkas Pranciškus Smuglevičius (1745–1807). Varšuvos nacionalinis muziejus

voji enciklopedija: <https://lt.wikipedia.org/wiki/>.

Steponas Jonas Giedraitis

Steponas Jonas Giedraitis (1750–1802) – kunigaikščių Giedraičių giminės atstovas, Abiejų Tautų Respublikos valstybės pareigūnas, nuo 1763 m. – Vilniaus vyskupijos dalies vyskupas sufraganas, nuo 1764 m. – Livonijos, Piltenės vyskupas, vėliau – Žemaičių vyskupas, šias pareigas ėjęs 1778 m. kovo 30 – 1802 m. gegužės 13 dienomis.

Jis buvo Vilniaus vyskupo Ignoto Masalskio globotinis, tarnavo jam. Gavęs iš I. Masalskio paramą, ėjo mokslus Vilniuje – Vilniaus kunigų seminarijoje ir Vilniaus universitete studijavo teologiją. 1763 m. įgijo teologijos daktaro laipsnį. Po to, kai buvo išventintas į kunigus, gavo Vilniaus parapiją,

Žemaičių vyskupijos įkūrimo 500 metų jubiliejui skirtas metalis. 1921 m. Autorius nežinomas

tapo Vilniaus kapitulos prelatu arkidiakonu, nuo 1755 m. buvo Vilniaus kapitulos kanauninkas. 1763 m. paskirtas Uranopolio (Sinodės) titulinis vyskupu ir Baltarusijos (Vilniaus vyskupijos dalies) vyskupu sufraganu. 1764 m. pakeltas Livonijos ir Piltinės vyskupu. Kai po 1772 m. Lietuvos ir Lenkijos valstybės padalijimo visa jo vyskupija atiteko Rusijai, nenorėdamas prisiekti Kotrynai II, išvyko į Varšuvą, ten tapo karaliaus patarėju-sekretoriumi. 1778 m. mirus Žemaičių vyskupui Jonui Lopacinskiui (1708–1778), kuris Žemaičių vyskupiją valdė 1762 m. balandžio 19 d. – 1778 m. sausio 11 d., per karalių Poniatovskį išsirūpino tą vyskupiją sau.

Tada jis trumpam atvyko į Alsėdžius, bet čia neužsibuvo – išvyko į Varšuvą, vyskupiją valdė nuotoliniu būdu, rašydamas raštus.

Varšuvoje nuo 1776 m., Seimuose jis ėjo įvairias valstybines pareigas. Iš pradžių buvo stiprios karaliaus Stanislovo Augusto Poniatovskio valdžios (tačiau be Konstitucijos) šalininkas bei Abiejų Tautų Respublikos padalijimų priešininkas. Nuo 1795 m. tapo lojaliu carui, rūpinosi asmeniniais turtais bei giminaičių protegavimu į Bažnyčios ir valstybės pareigybes, dalijo pelningas vietas ir beneficijas, kurių pats negalėdavo pasiimti, ir taip pradėjo „Giedraičių dinastiją“ Žemaičiuose.

Yra parašęs proginį pamokslą.

Būdamas vyskupu daug dėmesio skyrė Šiluvai. Du jo paskirti kunigai tyrė Šiluvos stebuklus, o jis pats, gavęs reikiamus laiškus iš popiežiaus Pijaus VI, 1786m. lapkričio 8 d. vainikavo Šiluvos Marijos paveikslą

aukso karūna. 1802 m. vyskupo pareigas perleido Juozapui Arnulfui Giedraičiui. Po to dar kurį laiką gyveno Alsėdžiuose, kur ir 1802 m. gegužės 13 d. ir mirė. Palaidotas Varnių katedros Vyskupų kriptoje.

S. J. Giedraitį Žemaičių vyskupo pareigose pakeitęs J. A. Giedraitis vyskupiją valdė nuo 1802 m. gegužės 13 d. iki 1838 m. liepos 17 dienos.

Naudota literatūra:

1. „Steponas Jonas Giedraitis“, *Vikipedija. Laisvoji enciklopedija*: https://lt.wikipedia.org/wiki/Steponas_Jonas_Giedraitis.

2. „Steponas Jonas Giedraitis“, *Visuotinė lietuvių enciklopedija*, <https://www.vle.lt/straipsnis/steponas-jonas-giedraitis/>.

Žemaičių vyskupijos 1919 m. žemėlapis